

Sas Ede:
MESE AZ ARANYSZÓRÓ BÁRÁNYKÁRÓL

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer a világon egy pásztorfiú. Úgy hívták, hogy Nyájórző Palkó. Hát bizony Nyájórző Palkónak gyöngyélete volt. Hajnalhasadástól esti harmathullásig künn legeltette a báránykáit illatos, zöld erdő oldalában. Úgy ült ott a virághímes pázsittal benőtt dombon, mint a tarka szőnyeggel beterített trónusán a király. A nap heve ellen hűvös árnyékot tartott fölébe a terebélyes tölgyfa, s estétől reggelig elmulattatták őt vidám dalukkal a madarak.

Hanem hát, akár hiszitek, akár nem: Nyájórző Palkó mégsem volt a sorsával megelégedve. Egyre azon sóhajtozott:

– Mit ér nekem ez a nyáj? Mit ér ez a sok göndörszőrű bárány? Jobb volna, ha volna csak egyetlen aranyszóró bárányom – olyan, aminőről az öregapám mesélt. Aminek az ember azt mondja:

Bari, bari, rázd meg magad!

Záporként szórd az aranyat!

Hallotta Palkó e fölsóhajtását az öreg, tapasztalt juhászkutya, a Talpas, fejet is csóvált rá, aztán azt mondotta:

– Hej, Palkó, Palkó, minek vágyakozol te kincsre, aranyszóró bárányra?

De Palkó nem hallgatott az okos szóra, egyre csak azt hajtotta:

– Bárcsak nekem egy aranyszóró bárányom volna!

Hát egyszer egy szép este csak ott termett Palkó előtt egy töpörödött, öreg koldus. Folt hátán folt a ruhája, mellét verte a szakálla. Remegő hangon kérte a fiút:

– Eltikkadtam egész nap a járásban-kelésben, kedves fiam! Adj innom egy pohár tejeckét!

Palkó jószívű fiú volt. Nyomban megfejt egy kecskét és inni adott az eltikkadt vándornak. Az öreg nagyot húzott a habzó italból, egyet rázott magán: hát csak lehullott róla a rongyos gúnya és egy aranyos, fényes levante állott az álmélkodó pásztorfiú előtt.

– Én vagyok a tündérkirály, kedves öcsém – szólott hozzá csengő hangon. – Hallottam a sóhajtásodat, hogy egy aranyszóró bárányra vágyakozol. Nos, holnap reggel eredj be az akolba, s amelyik kis bárányát a legöregebb birka nyalogatni fogja: az lesz az aranyszóró barika!

Nyajórző Palkó kezet akart csókolni a tündérkirálynak, de mire szétnézett: már az aranyos levante eltűnt.

Alig várta Palkó aznap éjjel a pitypalatty megszólalását. Hajnalra kelve, bemegy az akolba: hát ott látja ám, hogy a legöregebb birka szeretettel nyalogatja a kisebbik barikáját.

Palkó oda állott a gazdája elé:

– Megkövetem, kedves gazduram: ma úgyis kitellett az esztendőm: bocsásson el engem vándorolni, világot látni! Háromévi szolgálatom fejében nem kérek én egyebet: csak ezt a kis bárányt adja nekem!

A gazda szívesen oda adta neki a kis bárányt, mert hiszen a Palkó húséges, szófógadó cselédje volt. Nosza, a fiú vállára vette a batyuját, hóna alá kapta kis bárányt: úgy indult a vándorútra.

Mikor a nap az ég tetejére ért: derekasan megéhezett, hát betért egy útszéli csárdába.

– Hej, csárdás gazda! Pecsényét adjon ide, meg bort a legjavából!

– Be tudod a módját, öcsém. A pecsenye meg a bor drága ám. Van-e pénzed?

Felelet helyett Palkó letette a földre a báránykát, és rázendítette a nótát:

Bari, bari, rázd meg magad!

Záporként szórd az aranyat!

S íme: a kis bárány csak egyet rázott a bundáján: hát csak úgy hullott a csillogó-villogó arany, mint mikor ősszel a fát megrázza a szél és csak úgy omlik le róla a sár-ga falevél...

Kettőt ugrott erre a kocsmáros egy helyett! De még a felesége is ott sürgött-forgott Palkó körül, hogy jól kiszolgálja. Palkó pedig azt mondta:

– Aki a csárdában van: derék arató nép, mindnek én fizetem az ebédjét! Hegyen-völgyön legyen lakodalom!

Kétszer se kellett ezt mondani. Előcammogott a cigány a kuckóból, aztán húzta, cifrázta a legszebb nótákat. Az aratóleányok, aratólegények meg táncrea perdültek, olyan vigasság kerekedett Palkó körül, hogy a király udvarában sincs külön!

Estére aztán Palkó lenyugodott a csárdában. Sötét éjszaka volt, amikor egyszer csak hallja ám, hogy halkan beszélgetnek az ajtaja előtt:

– Bemászok és elviszem a bárányt... – hallatszik a csárdás gazda hangja.

– Kicseréljük egy közönséges báránnyal – szuszogta rá a felesége.

Több se kellett Palkónak! Kiugrott az ágyból: hóna alá kapta a báránykáját, amely az ágya előtt aludt, azzal kiugrott az ablakon. Meg se állott, amíg ki nem hajnalodott.

Hát, ahogy három nap, három éjszaka ballag: elérkezett a szegények országába.

Jaj, mennyi koldus állott úton-útfélen!

Milyen kidőlt-bedőlt volt a házak oldala!

– No – gondolta magában Nyájörző Palkó –, ide éppen jó helyre csöppentem én az aranyat szóró báránnyal! Úgy látom, hogy itt ugyancsak lesz keletje a pénznek!

Azzal odament a helység főterére, odaállította a legrongyosabb kunyhó elé a báránykáját és elmondta a bűvös mondókát:

Bari, bari, rázd meg magad!

Záporként szórd az aranyat!

Kapkodták a szegény emberek a csillogó aranyat, mint az éhes galambok a tiszta búzát. Estére aztán minden háznak füstölgött a kéménye: nagy lakmározást csaptak, aminőre még a legöregebb emberek sem emlékeztek. Még a kutyák füle is kétfelé állott a túrós rétestől.

Másnap reggel odajárultak Palkó elébe:

– Kegyes jótevőnk, ne menj el a mi szegény országunkból! A királyunk úgymint most halálozott el: ülj bele a trónusába, légy helyette a mi királyunk!

Azzal egy-kettő! Vállra emelték Palkót és kikiáltották királynak. Jaj, de nem sokáig tartott a pásztorfiú királysága. Három napig se uralkodott: amikor éjszakának idején, legédesebb álmából verte föl a palotája kapusa.

– Jaj nekünk, uram király! Most jön a kengyelfutó az ország határáról, hogy szörnyű sereggel jön ellenünk a szomszéd Vörös király. Fölégeti falvainkat, kardélre hányja a népünket. Bizonyosan el akarja venni az aranyszórá bárányt!

Nosza, riadót fúvatott a Palkó, sereget küldött a Vörös király ellen. De hiába! Az ellenség úgy özönlött az országba, mint a sáskahad. Körülfogták a palotát és a Vörös király harsány hangon bekiáltott az ablakon:

– Add meg magad, Palkó király! Jere hozzám az aranyszórá bárányoddal: nem lesz semmi bántódásod, tejbe-vajba foglak fürdetni. De ha nem fogadod meg a szavam: rád gyújtom ezt a vityillót s beleégsz a bárányoddal együtt!

Mit volt mit tennie a szegény Palkónak? Sutba dobta a koronáját és megadta magát a Vörös királynak. A diadalmas ellenség örömmel vitte haza a zsákmányát a maga hazájába: a szegények országa sírva-ríva nézett utána...

Palkó barátunknak jól ment volna a sora a Vörös király palotájában. Mindene meg volt neki is, amit csak kívánt. Palkó a király asztalánál evett; a báránya pedig aranyvályúból kapott enni meg inni. De jaj! nem soká tartott ez a gyöngyélet. Harmadnap éjszaka arra riadt föl Palkó, hogy verik ám félre a harangokat, jajgatás tölti be az éjszakát.

– Jaj nekem! – futott be hozzá a Vörös király. – Jaj az én szegény népemnek is! Irtózatossal sereggel jön rám a szomszéd Fekete király: bizonyosan el akarja venni az aranyszórá bárányunkat! Fölégeti a falvaimat, kardélre hányja a lakosságot! Háromszor jaj nekem! Bárcsak hírére se hallottam volna az aranyszórá báránynak!

Bizony ez úgy volt: mint az árvíz özönlötte el az országot a Fekete király hadserege. Pusztulás járt a nyomában, amerre az ármádia vas talpa lépett. Futott a Vörös király, futott a nép, de legjobban futott Palkó, hóna alatt az aranyszórá báránnyal, míg aztán hajnaltájt kimerülten roskadt le egy terebélyes tölgyfa tövébe...

– Hej! – sóhajtott a volt pásztorfiú – be veszttemre kívántam ezt az aranyszórá bárányt! Mióta megajándékozott velem a tündérkirály: se éjjelem, se nappalom! Be sokkal boldogabb voltam, amíg közönséges kis barikákat legeltettem a vadvirágos réten, rigófüttyös erdőszélen!

Ki se mondta e szavakat: már le is szállott elébe rózsás, fényes felhőben a tündérkirály. Mosolyogva lépett az eltikkadt fiúhoz és megsimogatta a fejét:

– Tudtam én azt, fiam, hogy minél hamarabb ez lesz a vége! Hamarabb megöszülsz te, ha az aranyszórá báránynak vagy a gazdája, mintha hófehér gypjas nyáknak vagy a füttyörésző pásztora! Nos tehát: legyen kívánságod szerint!

Azzal kapta a fiút: magával ragadta a rózsás felleg-hintóba és vitte, röpítette tengereken, hegyeken, mezőkön át – egyenesen a szülőfaluja kellős közepébe, a régi gazdája háza elé. Nosza, beugrott Palkó a kapun és futott az ő régi kenyéradó gazdurához:

– Fogadott-e már más bojtárt, gazduram? Ha nem: fogadjon vissza engem! Soha se hagyom el többé az én kedves nyájamat!

S másnap már Palkó újra ott ült a domboldalon, az ő tarka virágos szőnyeggel leterített, királyi trónusán. Körülötte vígan ugrándoztak a hófehér bárányok.

(1900)